

Явдотівська НСЗШ

Велич краси людського серця

**Урок – діалог за казкою г. К. Андерсена
«Снігова королева»**

Вчитель світової літератури

Шпак Людмила Федорівна

2014 – 2015 н. р.

Мета уроку : Розкрити головний конфлікт казки – зіткнення краси живої і неживої ; допомогти учням досягнути велич краси людського серця; виховувати в них почуття відповідальності за свої вчинки.

Обладнання : епіграф на дошці, портрет Андерсена, дзеркало, сніжинка, троянда, опорна схема, уривки з фільму «Снігова королева»

Запис на дошці (для словникової роботи з теорії літератури) : конфлікт, контраст, символ.

Епіграф до уроку : «Що ж, почнемо! Коли дійдемо до кінця нашої казки. То будемо знати більше, ніж тепер».

Учитель. Речі мають важливе значення в житті людини, вони оточують її в повсякденному житті, в побуті, роблячи його кращим. Виготовлені теплими людськими руками красиві речі приносять користь і радість. Іноді навіть незначна річ може змінити життя не лише окремої людини, а й усього світу, як у казці «Снігова королева»

Перед нами дзеркало. Чим корисна ця річ? (Кожен може роздивитися себе в ньому).

Казка «Снігова королева» починається з розповіді про дзеркало. Хто його власник?

- Що це за школа диявола? Розкажіть, що робили її учні.

- Яким саме було чарівне дзеркало троля?

Отже, гарна, корисна для людини річ – дзеркало – в руках злющого, «наче сам диявол» троля стає небезпекою. Його скалки, розлетівшись по всьому світу, потрапляючи до очей та сердець людей, робили їхній погляд хибним і злим, а серце крижаним.

У народі кажуть, що розбити дзеркало – до нещастя. А в казці мільйони і більйони скалок дзеркала троля ще літали по світу і множили зло.

Приставаючи до наступної роботи, ми маємо з'ясувати значення кількох слів.

Учень. (отримав випереджальне завдання) Значення терміна «контраст» можна проілюструвати за допомогою кольорового паперу. Візьмемо білий папір, помістимо на нього кружечок білого кольору. Біле на білому –

непомітне! А ось – чорний кружок. Його виразно видно. Змінимо цей папір на чорний. Знову нічого не побачимо. Чорний на чорному. Покладемо чорний кружок на білий папір – чітко окреслиться чорне на білому. Такі цілком протилежні кольори, явища, події, вчинки, персонажі тощо називаються **контрастними**.

Учитель.

- Які персонажі із народних казок завжди втілюють зло (добро)?

Деякі персонажі є носіями однієї риси (символічної). Так, Вовк – сильний, але не дуже розумний, Лисиця – хитра, ведмідь – незграбний, але добрий, Заєць – наївний, хоча й кмітливий.

Якщо у творі є контрастні персонажі і між ними виникає боротьба (зіткнення), це називається **конфліктом**.

- Між ким і чим відбувається боротьба в казках? (Між добром і злом).

У народних казках традиційно добро асоціюється з красою, а зло – з потворністю. Конфлікт між красивим і некрасивим зрозумілий. Але в житті буває, що за зовнішньою красою криється внутрішня потворність. Саме такий конфлікт між зовні однаково гарними, духовно різними персонажами спостерігаємо у казці Андерсена «Снігова королева»

На дошці прикріплено з одного боку троянду, з іншого – сніжинку.

- Як ви гадаєте, що красивіше – троянда чи сніжинка?

Снігова королева зовні дуже гарна. Свою чарівність мають як зима так і літо. Тоді де саме відбувається зіткнення? Ось вам і загадка Андерсена!

Робота з опорною схемою

КРАСА	
Троянда	Сніжинка
Жива	Нежива
Короткочасна	
Тепло	Холод
Герда	Кай
«Сильнішою, ніж вона є, я її не зроблю» без допомоги чарів	Чаклунство
Серце	Розум
Сльози	Байдужість. точність
Пам'ять	Безпам'ятство
Життя	Смерть
Сміх	Тиша (мертва)
Радість	Сніг, крига, мороз
Весна	Зима
«Вічність»	

- Чим насамперед відрізняється краса сніжинки, інею від квітки, дерева, тварини ? (Одні живі, інші – неживі)
- Чи обов'язково краса має бути корисною? Щоб відповісти на це запитання, треба з'ясувати : навіщо дві сім'ї створили у себе «сад» в дерев'яних ящиках?
- Як він описується в казці?
- Навіщо там троянди?

Отже, здебільшого краса – безкорисна. Троянда дарує ніжність, тепло, її аромат задаровує оточення. А бутон приваблює око. В цій безкорисливості найвеличніша користь – дарувати людям радість.

Звернімося тепер до Снігової королеви. Вона теж дуже гарна. Знайдіть опис її зовнішності («Очі її сяяли. Як зірки, але в них не було ні тепла, ні миру...»). Вона вродлива, але холодна, нежива. Коли Каю потрапляє дзеркальна скалка в око і серце, йому починає подобатись саме ця мертва краса.

- Що тепер до вподоби Каю ? (Сніжинки, він каже :»Дивись, як добре зроблено!.. Яка точність!.. Жодної кривої лінії. Якби вони не танули!«).

- Чи можна так висловитись про троянду? (Ні, не можна).

- Зверніть увагу, що будь – яка краса короткочасна: і троянда невдовзі зів'яне, і сніжинка зберігатиме свою геометричну гармонійність лише до перших сонячних променів.

- Чи випадково Андерсен порівнює обличчя Герди з трояндою? Згадаймо, коли Герда потрапила до чаклунки, там було дуже красиво, але все – таки в її саду чогось не вистачало. Чого саме?

Так, троянд. Дівчинка плаче, сльози капають на землю і звідтіля з'являються трояндові кущі. Троянда завжди була символом краси, тендітності, а от у даному разі вона символізує ще й пам'ять.

- Що таке краса людських вчинків? Які вчинки ви називаєте красивими? (Учням пропонується розповісти про пошуки Кая від імені Герди. Це не складно, адже героїня нічого не знає про Снігову королеву, тому йтиметься тільки про зникнення Кая).

Після розповіді дівчинки маленька розбійниця уже не може залишатися такою, як вона була раніше. Благородні вчинки Герди спонукають її до розважливих дій, і вона допомагає Герді шукати Кая.

Отже, краса здатна робити людей кращими.

Ось Герда у мудрої фінки, яка відмовляється дати їй силу дванадцяти богатирів, бо ніщо не може зробити дівчину сильнішою, ніж вона є.

- В чому ж сила дівчинки?. Ми дійшли до фінальної сцени – Герда в палаці Снігової королеви.

- Чи приваблює вас цей красивий палац? Чому в ньому немає життя? (Діти зачитують опис палацу. Порівнюють з кадрами фільму (перегляд)).

І знову дзеркало. Посеред зали – замерзле озеро, на троні Снігова королева. Вона назвала його «дзеркалом розуму».

- Що спільного між дзеркалом троля і «дзеркалом розуму» Снігової королеви? (Обидва вони зроблені не людськими руками, без любові, а тому не приносять нікому ні радості, ні користі, а скоріше навпаки).

Інсценізація зустрічі Герди і Кая в палаці Снігової королеви.

Кай сидів у порожній залі та дивився на крижинки. Він «блідий, нерухомий, наче неживий!» (опорне слово).

- Як поводитися Герда? Що виявилось сильнішим від крижаного серця Кая ? (гарячі сльози).

Звертаю увагу учнів на те, що Герда уже оживила кущі троянд у саду чарівниці, а тепер оживляє серце Кая. Виникає асоціація : серце людини – кущ троянд.

Людські живі почуття сильніші від холоду та криги. Герда також поцілувала Кая в щоки, очі, руки, ноги – і він ожив. Але згадаймо, що цілувати вміє і Снігова королева, але «поцілунок її був холодніший від криги, він пронизав хлопчика наскрізь... Йому здалося, що він ось помре...» «Я більше не буду тебе цілувати, – сказала Снігова королева – а то зацілюю до смерті».

Два поцілунки. Один робить хлопчика холодним, неживим, наче крига, а інший воскрешає.

- Яке слово намагався скласти Кай з криги? (Вічність).

- Чому саме «Вічність», адже краса тимчасова, а вічна лише Снігова королева? (Вона хоче мати учня, який би продовжив її справу). Та Каю не вдається скласти це слово. І тільки радіючи його оживленню, Герда, сміючись і плачучи, передала свою величезну радість крижинкам, які, затанцювавши, склались у потрібне слово, звільнивши Кая.

Боротьба закінчилась. «Вічність» підкорилась невинній дитячій радості, краса живого серця перемогла холодну красу криги...

Настає весна. Минув рік. Діти подорослішали. «Входячи до рідної кімнати, вони помітили, що вирости». Не тільки повищали – їхні серця загартувались, вони стали мудрішими, чуйнішими, дорослішими, навчилися цінувати красу, красу живого людського серця, «вічну», єдину, нездоланну красу, завдяки якій і тримається людство.

Під час останньої зустрічі маленька розбійниця, дивлячись на Кая, запитає: «Ах ти, бродяга. Хотіла б я знати, чи вартий ти того, щоб за тобою бігати на край світу?» герда промовчить. Але ми тепер знаємо відповідь :

«Вартий! Людина завжди варта того, щоб за неї боротись, навіть якщо вона здається зовсім пропащою.

Людяність – краса людського серця – це та сила, яку не в змозі перемогти навіть чаклунство. Як тут не згадати слова мудрої фінки про Герду : «Сильнішою, ніж вона є , її не зроблю».